

שתי בשורות לבן אחד?

מבטאת פסיביות מוחלטת והתבטלות מלאה לפני ה'. תמונה שונה לחלוטין מתגלית לעינינו כאשר אנו מביטים בהתגלות שבפרשתנו. אמנם בתחילת ההתגלות נמצא אברהם במצב של ישיבה ("והוא יושב פתח האוהל כחום היום"), אך עד מהרה מתברר שישבה זו נועדה להיות עמדת מוצא לפעלתנות יתר. כמות הפעולות המופיעות לאחר ישיבה זו הינה מרשימה ביותר: "וירץ, וישתחו, ויאמר, ואקחה, וימהר, ויאמר, רץ, ויקח, ויתן, וימהר, ויקח, ויתן, והוא עומד". אף עמידתו בסוף הינה עמידה ליד האורחים כדי לראות שכל צרכיהם מסופקים. ניתן להתעייף רק למקרא הפעולות האלה, וישנו הבדל בולט בין אברהם בהתגלות הראשונה לבין אברהם בהתגלות השנייה.

אולי כאן טמון הרעיון שבבשורה הכפולה. הבשורה כפולה כי ההתגלות כפולה. ההתגלות כפולה, מכיון שכל התגלות באה לבטא פן הכרחי אחר באישיותו המאמינה של אברהם אבינו. בהתגלות הראשונה מובלטת אישיות של אברהם כמי שהוא נתון באופן מוחלט בידי הקב"ה. הוא נופל על פניו ומתמסר לה'. ברגעים אלה הקב"ה משנה את שמו ואת שם אשתו ובעצם בכך מעצב אותם כפי ראות עיניו. בהתמסרותו המוחלטת של אברהם זוכה הוא לברכת הנצח ולכריתת ברית עם זרעו אחריו.

אולם כאשר מדובר באבי האומה הישראלית אין די בכך. אין הקב"ה חפץ בבני אדם שרק יפעלו כאנשים אוטומטיים. בהתגלות השנייה גילה אברהם תכונה יוצאת דופן. באמצע רגעי השיא של התגלות ה' אליו קם אברהם משאיר את השיחה עם ה' לזמן אחר, ורץ לטפל באנשים הזקוקים לעזרתו. חכמינו הגדירו רגע זה בתיאור יפהפה: "אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה" (שבת קכז ע"א). עלינו לשים לב היטב למה שהתרחש כאן. הקב"ה משוחח עם אברהם, ואילו אברהם מחליט להפסיק את השיחה כדי לרוץ לאורחים. אברהם אבינו ראוי באופן סופי לבשורת הבן רק משהוכיח יכולת של הפסקת ההתגלות כדי להכניס אורחים. הקב"ה מעוניין באנשים שמסוגלים תוך כדי עלייתם הרוחנית והתקרבותם לה' להקשיב ולשים לב למצוקות האחר, וברגע זה יש מקום לבשורה על זרע שימשיך את דרכו.

שבת שלום,

הרב יוני ברלין, מנהל בית הספר

דומה שהסיפור המפורסם ביותר על אברהם אבינו והמסמל יותר מכל את דמותו הוא הסיפור המופיע בפתח פרשתנו. הצגות ילדים רבות מתארות את אברהם אבינו יושב פתח האוהל כחום היום ולפתע הוא מוצא את עצמו מתרוצץ אנה ואנה כדי לשרת את האורחים המזדמנים. סיפור זה הינו ההשראה המרכזית לתכונת החסד המסומלת על ידי אברהם ("תתן אמת ליעקב חסד לאברהם").

אולם כמה שאלות מהותיות מתעוררות למקרא פרשה זו אחת בתחילתה ואחת בסופה. נתחיל בסופה של הפרשה. בתום האירוח המרשים של אברהם ושרה זוכים הם לבשורה על לידתו הצפויה של יצחק. התורה אומרת כך: "ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך". הקושי הוא, הלא בשורה זו נאמרה כבר בסוף הפרשה הקודמת. שם אומרת התורה: "שרי אשתך לא תקרא את שמה שרה כי שרה שמה, וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך". מדוע ישנו צורך לבשר בשורה זו פעמיים? נראה שעלינו לחפש את התשובה בעובדת הסמיכות לסיפור הכנסת האורחים של אברהם ושרה. מיד בתום המעשה המופלא של הכנסת האורחים זוכים אברהם ושרה לבשורה על לידת הבן, ונראה שיש קשר בין המעשה לבין הבשורה. על מנת שנוכל להסביר את פשר הדבר עלינו לעמוד על היחס שבין שתי הבשורות.

בשני המקרים מתארת התורה התגלות של ה' לאברהם. בפרשה הקודמת: "וירא ה' אל אברם ויאמר אליו", ובפרשתנו: "וירא אליו ה' באלוני ממרא". אף כי ישנן פעמים רבות בהן מדבר ה' עם אברהם, לשון זו של "וירא" אינה שכיחה כל כך ומופיעה רק פעם אחת נוספת מלבד שני המקרים שלנו. בסופן של שתי ההתגלויות ניתן למצוא תגובה של צחוק. בפרשה הקודמת: "ויפול אברהם על פניו ויצחק", ואילו בפרשתנו: "ותצחק שרה בקרבה לאמור". אמנם תגובת ה' לצחוק של שרה הינו של ביקורת וחכמינו הבדילו בין צחוק של שמחה לצחוק של חוסר אמונה, אך למרות זאת יש בסיס להשוואה בין שני המקרים. אולם למרות שיש מבנה דומה של התגלות ובשורה, ישנו הבדל מהותי בין שני המקרים. ניתן לבטא הבדל זה על ידי תיאור מצבו הפיזי של אברהם בשתי ההתגלויות. בהתגלות הראשונה אברהם מתואר פעמיים כמי שנופל על פניו. בתחילת ההתגלות: "ויפול אברם על פניו וידבר א-לוקים איתו", וכן בסוף: "ויפול אברהם על פניו ויצחק". נפילה זו